

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради
факультету математики, інформатики
та фізики

« 29 » квітня 20 24 р.

Протокол № 7
Декан факультету
проф. Працьовитий М.В.

ПРОГРАМА

навчальна дисципліни

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

освітньої програми Прикладна лінгвістика та англійська, німецька мови;
Прикладна лінгвістика та англійська, французька
МОВИ

(назва)

галузі знань 03 Гуманітарні науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 035 Філологія 035.10 Прикладна лінгвістика

(код і назва спеціальності)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом ВВ2.2.03

Розробник програми: Франчук Наталія Петрівна – доцент кафедри інформаційних технологій і програмування, кандидат педагогічних наук.

Рецензенти:

Галицький Олександр Вадимович – доцент кафедри комп'ютерної та програмної інженерії, кандидат педагогічних наук;

Хрущ Леся Зіновіївна – доцент кафедри математики та інформатики і методики навчання факультету математики та інформатики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат економічних наук, доцент.

Обговорено та рекомендовано до друку на засіданні Науково-методичної ради факультету математики, інформатики та фізики УДУ імені Михайла Драгоманова 10 квітня 2024 року, протокол № Р

Голова НМР Леся (підпис)

Франчук Нат.
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

I. Пояснювальна записка

Програма навчальної дисципліни Комп'ютерне моделювання усного мовлення складена відповідно до вибіркової частини освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня (бакалавр), галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія 035.10 Прикладна лінгвістика. Комп'ютерне моделювання усного мовлення – це дисципліна, що вивчає використання комп'ютерних програм та алгоритмів для аналізу, розуміння, генерації, а також відтворення усного мовлення людей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес формування у майбутніх прикладних лінгвістів умінь комп'ютерного моделювання усного мовлення як інструменту для аналізу мовленнєвих процесів, розробки нових технологій у сфері опрацювання природної мови та розуміння особливостей людської мови.

Міждисциплінарні зв'язки. Одним із важливих компонентів програми є міждисциплінарне узгодження. Курс «Комп'ютерне моделювання усного мовлення» розрахований на студентів, які опанували базові навчальні курси та засвоїли дисципліни: «Системи штучного інтелекту» та «Програмування та математична лінгвістика» і мають базові знання, володіють основною термінологією інформатики, вміють користуватися персональним комп'ютером, вміють здійснювати пошук даних в глобальній мережі Інтернет, знають іноземну мову за професійним спрямуванням на достатньому рівні.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою навчання дисципліни «Комп'ютерне моделювання усного мовлення» є ознайомлення з сучасним станом і досягненнями в комп'ютерному моделюванні, зокрема для опрацювання усного мовлення, навчити використовувати програмні засоби та знати принципи їх роботи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Комп'ютерне моделювання усного мовлення» є:

- ✓ доповнити та розширити коло базових питань, які студенти вивчали;

- ✓ сформувати у студентів розуміння особливостей розвитку теорії моделювання комп'ютерних систем та загальних принципів функціонування інформаційних систем;
- ✓ сформувати у студентів розуміння алгоритмів для аналізу, розуміння, генерації, а також відтворення усного мовлення людей;
- ✓ розкрити місце і значення розробки програмного забезпечення для моделювання усного мовлення;
- ✓ сформувати у студентів достатні знання, вміння і навички, необхідні для проведення якісного оцінювання особливостей програмного забезпечення для комп'ютерного моделювання усного мовлення;
- ✓ сформувати у студентів достатні знання, вміння і навички, необхідні для виконання організації моделювання усного мовлення за допомогою програмного забезпечення;
- ✓ виховати у студентів творчий підхід до розв'язування проблем стосовно уміння працювати з професійно важливими даними, тобто здійснювати їх аналіз та систематизацію;
- ✓ використовувати сучасні технології для розпізнавання усного мовлення, процесів та явищ сучасного інформаційного простору;
- ✓ розвинути навички самостійної роботи щодо методично доцільного використання та обирання програмних засобів для розв'язування конкретних завдань;
- ✓ розвинути здатність і відчуття необхідності постійної самоосвіти і самовдосконалення.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	Знати: – термінологію; – історію та особливості	– Здатність використовувати цифрові технології для подання, редагування, збереження та

<p>моделювання усного мовлення за допомогою цифрових технологій;</p> <ul style="list-style-type: none"> – моделювання мовленнєвих процесів; – алгоритми для аналізу, розуміння, генерації, а також відтворення усного мовлення людей – граматичну систему мови. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – користуватися технологіями для здійснення моделювання усного мовлення; – здійснювати моделювання усного мовлення за допомогою цифрових технологій; – здійснювати аналіз та синтез усного мовлення за допомогою цифрових технологій; – створювати Text-to-Speech (TTS), що передбачає перетворення письмового тексту на мовлення; – користуватися цифровими ресурсами. 	<p>перетворення текстових, числових, графічних, звукових та відео даних;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність виважено добирати й застосовувати відповідне програмне забезпечення для розв’язування прикладних задач. – Здатність оволодівати навичками використання сучасних ІКТ і застосовувати їх в практичній та професійній діяльності.
---	--

II. Примірний тематичний план

Дисципліна «Комп’ютерне моделювання усного мовлення» за навчальним планом підготовки бакалавра належить до циклу вибіркової частини дисциплін вільного вибору студента. На вивчення курсу «Комп’ютерне моделювання усного мовлення» відводиться 3 кредитів ЄКТС (90 годин). Вивчається дана дисципліна на денній формі навчання – IV курсі в 8 семестрі.

<i>Назва дисципліни</i>	<i>Вид контролю</i>	<i>ECTS</i>	<i>Всього</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Аудиторні</i>	<i>Лекції</i>	<i>Лабораторні заняття</i>	<i>Індивідуальні</i>
Комп'ютерне моделювання усного мовлення	залік	3	90	54	36	18	18	-

Ефективність засвоєння студентами дисципліни забезпечується на основі запровадження активних форм професійного навчання, поєднанні аудиторного навчання з практикою майбутньої професійної діяльності, що дозволяє формувати не тільки пізнавальні, а й професійні потреби, виховувати активну життєву позицію майбутнього фахівця. Під час виконання семінарських робіт створюються умови для суміщення активності студента з майбутньою професійною діяльністю.

Самостійна робота полягає у підготовці до аудиторних занять, виконанні завдань, що пропонуються на лекційних та семінарських заняттях, підготовці до виступу на семінарських заняттях, захисту опорних конспектів (мультимедійні презентації), підготовці до модульного контролю.

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Змістовий модуль 1.

Тема 1.1. Поняття моделі та моделювання.

Зміст теми

Поняття: «модель», «моделювання», «комп'ютерне моделювання». Типи та класифікація моделей.

Тема 1.2. Комп'ютерне моделювання. Обчислювальний експеримент

Зміст теми

Комп'ютерне моделювання. Обчислювальний експеримент. Етапи моделювання. Побудова інформаційних моделей.

Тема 1.3. Стилi мовлення.*Змiст теми*

Типи мовлення. Редукцiя (Скорочення). Асимiляцiя. Дисимiляцiя. Акомодацiя.

Тема 1.4. Спелiнгування слiв.*Змiст теми*

Типи мовлення. Редукцiя (Скорочення). Асимiляцiя. Дисимiляцiя. Акомодацiя.

Змiстовий модуль 2.

Тема 2.1. Абревіатури та скорочення в англomовних комп'ютерних текстах.

Змiст теми

Визначення понять абревіатура та скорочення. Види абревіатур та скорочень. Скорочення в англійській мові. Види абревіатур та скорочень. Програмі засоби toPhonetics та Abbreviation Finder. Онлайн-словник сучасної англійської мови Longman.

Тема 2.2. Перекладацькі стратегії і тактики у відтворенні прагматичного потенціалу абревіатур

Змiст теми

Форенизація та доместикація. Способи перекладу скорочень. Причини застосування англomовних запозичень.

Тема 2.3. Створення та редагування субтитрів*Змiст теми*

Визначення «тирти» та «субтитри». Сфери застосування субтитрів. Програмні засоби для створення субтитрів.

IV. Засоби діагностики успішності навчання*форми і методи поточного і підсумкового контролю*

Видом контролю навчальних досягнень студентів під час вивчення курсу є залік. За результатами роботи на семінарських заняттях, виконання завдань

для самостійного опрацювання, підготовки та виступу з доповіддю на заняттях, модульних тестів, студенти накопичують певну кількість балів, відповідно до якої відбувається оцінювання їхніх навчальних досягнень.

Засоби діагностики успішності навчання під час семестру:

- ✓ теоретичні запитання та практичні завдання до семінарських робіт;
- ✓ комплекс тестових завдань для модульного (підсумкового) контролю рівня навчальних досягнень студентів.

Побудова програми за блочно-модульною схемою спрямована на максимальну індивідуалізацію процесу навчання. Структура програми дібрана так, щоб надати студентам можливість навчатись в індивідуальному темпі та орієнтуватись на певні рівні вимог щодо засвоєння навчального матеріалу.

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Навчальна діяльність студентів протягом семестру оцінюються за 100-бальною системою. Робота в семестрі поділяється на змістові модулі.

Накопичення балів протягом семестру:

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за дидактичну одиницю	Кількість лекцій і лабораторних робіт	Загальна кількість балів
1	Відвідування лекційних та лабораторних занять	2	2*9+2*9	36
2	Активність під час лекційних занять та проходження тестового контролю	3	9	27
3	Виконання завдань на семінарських заняттях	8	9	72
Формула переведення балів у бали за модульно-рейтинговою системою $100 * A / 115$, де А – кількість набраних студентом балів.				100
Загальна оцінка за курс				100

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік є формою підсумкового контролю результатів навчання студентів і має на меті перевірку системності засвоєння програмового матеріалу, цілісності бачення навчального курсу, рівня осмислення знань та набуття умінь, їх

комплексного застосування у практичній діяльності, діагностування ефективності самостійної навчальної роботи студентів.

Відмітка «зараховано» виставляється студенту за умови набору 60 та більше рейтингових балів, а саме:

- регулярного відвідування лекційних і лабораторних занять або їх негайного відпрацювання, своєчасного складання усіх видів поточного контролю з позитивними результатами;
- поглибленні набутих знань у процесі самостійної роботи;
- засвоєнні змісту навчального курсу в обсязі, передбаченому галузевим стандартом вищої освіти.

Якщо студент з поважних причин, що підтверджено документально, був відсутній на заняттях, він має право на одне перескладання з можливістю отримання максимальної кількості балів. Термін перескладання визначається викладачем.

Якщо впродовж семестру студент пропустив значну кількість занять, не має оцінок за виконання модулів, у відповідних графах «Відомості обліку успішності» виставляються «1», у графі «залік» виставляється «не зараховано».

Рейтинговий регламент Факультету. Шкала відповідності

За шкалою ECTS	За шкалою університету	Визначення	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен	Залік
A	90 – 100	Відмінно	5 (відмінно)	Зараховано
B	80 – 89	Дуже добре	4 (добре)	
C	70 – 79	Добре		
D	65 – 69	Задовільно	3 (задовільно)	
E	60 – 64	Достатньо		
FX	35 – 59	Незадовільно з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом		

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Біскуб І. П. Англomовний дискурс програмного забезпечення як модель мовленнєвої взаємодії людини й комп'ютера : монографія. Луцьк : Волин, нац. ун-т Ім. Лесі Українки, 2009. 388 с.
2. Громова О.П., Піддубна Л.М. Практична фонетика англійської мови. Частина 1: Навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2019. 57 с.
3. Смаль О. В. Лінгвокогнітивні особливості моделювання знань у англomовному лекційному дискурсі : монографія. Луцьк : Інформаційновидавничий відділ Луцького національного технічного університету, 2018. 180 с.
4. Філіппова Н. М. Вступ до прикладної лінгвістики: Моделювання у мові: Навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2004. 36 с.
5. Чорна М.М. Зіставний аналіз фонем української, англійської та німецької мовних систем. Актуальні проблеми слов'янської філології. 2010. Випуск XXIII. Частина 2. С. 518-528.

Допоміжні

1. Комп'ютерне моделювання систем та процесів. Методи обчислень. Частина 1 : навчальний посібник / Кветний Р. Н., Богач І. В., Бойко О. Р., Софіна О. Ю., Шушура О.М.; за заг. ред. Р.Н. Кветного. Вінниця: ВНТУ, 2012. 193 с.
2. Франчук В.М., Франчук Н.П. Особливості використання системи MOODLE під час змішаного навчання. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 6 квітня, 2023). 2023. С. 136-138.
https://lib.iitta.gov.ua/735000/1/3бiрник_Тернопiль_2023.pdf#page=136
3. Франчук Н.П. Формування готовності до інноваційної діяльності у процесі навчання. *Науково-методичні засади модернізації системи підвищення*

кваліфікації педагогічних працівників в інформаційному суспільстві:
 колективна монографія / за заг. ред. професора В. П. Сергієнка. Київ : НПУ
 ім. М.П. Драгоманова, 2021. Розд. 2, с. 174-183. <http://lib.iitta.gov.ua/732093/>

Інформаційні ресурси:

1. Електронний навчальний курс «Комп'ютерне моделювання усного мовлення». URL: <https://moodle.fmif.edu.ua/course/view.php?id=848>.
2. Е-бібліотека. URL: http://npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=242&Itemid=220&lang=ua.
3. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com>.
4. Програма Transkriptor. URL: <https://transkriptor.com/>.
5. Програмний засіб toPhonetics. URL: <https://tophonetics.com/>.
6. Canva. URL: <https://www.canva.com>.
7. Subtitle Edit. URL: <https://uk.vessoft.com/software/windows/download/subtitleedit>.
8. YouTube. URL: www.youtube.com.

Примітка: Якщо на поточний рік з дисципліни формується малочисельна група студентів, то планується індивідуальна робота в обсязі 10% від загальної кількості годин. Подається у формі оновленої таблиці (таблиця пункту III) та додається до робочої навчальної програми.

Підписано до друку 26.11.2024 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Віддруковано з оригіналів.

Вид-во Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.